

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU23

Riksbankens förvaltning 2021

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen beviljar riksbanksfullmäktige ansvarsfrihet för dess verksamhet under 2021 och beviljar Riksbankens direktion ansvarsfrihet för förvaltningen av Riksbanken 2021. Utskottet föreslår också att riksdagen fastställer Riksbankens resultat- och balansräkning för 2021 och godkänner riksbanksfullmäktiges förslag till disposition av Riksbankens resultat för 2021. Förslaget innebär bl.a. att Riksbanken ska leverera in 3,9 miljarder kronor till statskassan. Pengarna ska betalas in senast en vecka efter riksdagens beslut.

Behandlade förslag

Framställning 2021/22:RB1 Årsredovisning för Sveriges riksbank 2021.

Framställning 2021/22:RB2 Riksbanksfullmäktiges förslag till vinst-disposition 2021 med mera.

Redogörelse 2021/22:RR2 Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Sveriges riksbanks årsredovisning 2021.

Ett motionsyrkande från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Riksbankens förvaltning 2021	6
Valutaunion mellan Danmark, Norge och Sverige	18
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	20
Framställning 2021/22:RB1	20
Framställning 2021/22:RB2	20
Redogörelse 2021/22:RR2	20
Motion från allmänna motionstiden 2021/22	20
<i>Bilaga 2</i>	
Riksbankens balansräkning och resultaträkning för 2021	21
<i>Tabeller</i>	
Tabell 1 Riksbankens resultaträkning	8
Tabell 2 Riksbankens balansräkning.....	10
Tabell 3 Reserverna i det egna kapitalet	12
Tabell 4 Värderingskontot i balansräkningen	12
Tabell 5 Återstående utlånings- och växlingsåtaganden gentemot IMF	13
Tabell 6 Beräkning av Riksbankens vinstdisposition 2021.....	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Riksbankens förvaltning 2021

a) Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Sveriges riksbanks årsredovisning 2021

Riksdagen lägger redogörelse 2021/22:RR2 till handlingarna.

b) Ansvarsfrihet för riksbanksfullmäktige

Riksdagen beviljar fullmäktige ansvarsfrihet för dess verksamhet under 2021.

c) Ansvarsfrihet för Riksbankens direktion

Riksdagen beviljar direktionen ansvarsfrihet för förvaltningen av Riksbanken 2021.

d) Riksbankens resultat- och balansräkning för 2021

Riksdagen fastställer Riksbankens resultat- och balansräkning för räkenskapsåret 2021 enligt Riksbankens förslag.

Därmed bifaller riksdagen framställning 2021/22:RB1.

e) Dispositionen av riksbankens resultat 2021

Riksdagen beslutar att Riksbankens resultat för 2021 på -36 miljoner kronor ska disponeras så att 3 900 miljoner kronor levereras in till statskassan, 1 293 miljoner kronor avsätts till Riksbankens dispositionsfond och 5 229 miljoner kronor tas i anspråk ur Riksbankens resultatutjämningsfond samt att inleveransen görs senast en vecka efter riksdagens beslut, lämpligen i samband med att Riksbanken genomför den veckovisa öppna marknadsoperationen.

Därmed bifaller riksdagen framställning 2021/22:RB2.

2. Valutaunion mellan Danmark, Norge och Sverige

Riksdagen avslår motion

2021/22:4110 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkande 3.

Stockholm den 7 april 2022

På finansutskottets vägnar

Åsa Westlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Westlund (S), Elisabeth Svantesson (M), Gunilla Carlsson (S), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Martin Ådahl (C), Ali Esbati (V), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Jakob Forssmed (KD), Björn Wiechel (S), Mats Persson (L), Joakim Sandell (S), Sofia Westergren (M), Eva Lindh (S), Rasmus Ling (MP) och David Perez (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Enligt riksbankslagen (1988:1385) ska Riksbankens direktion före den 22 februari varje år lämna en redovisning av det senaste räkenskapsåret till riksdagen, Riksrevisionen och riksbanksfullmäktige. Fullmäktige ska lämna förslag till disposition av Riksbankens vinst till riksdagen och Riksrevisionen. Riksrevisionen ska enligt lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. granska Riksbankens årsredovisning och lämna en revisionsberättelse till riksdagen senast en månad efter att Riksbanken lämnat sin redovisning.

Finansutskottets uppgift är att förbereda riksdagens beslut om

- ansvarsfrihet för fullmäktige och direktionen för verksamhetsåret
- fastställande av Riksbankens resultat- och balansräkning
- hur Riksbankens vinst för verksamhetsåret 2021 ska disponeras.

Utskottets underlag för beredningen är Årsredovisning för Sveriges riksbank 2021 (framst. 2021/22:RB1), Riksbanksfullmäktiges förslag till vinst-disposition 2021 med mera (framst. 2021/22:RB2) och Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Sveriges riksbanks årsredovisning 2021 (redog. 2021/22:RR2).

Utskottet behandlar också ett motionsyrkande från allmänna motionstiden 2021/22 om en nordisk valutaunion.

Utskottets överväganden

Riksbankens förvaltning 2021

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen beviljar riksbanksfullmäktige ansvarsfrihet för dess verksamhet och beviljar Riksbankens direktion ansvarsfrihet för förvaltningen av Riksbanken 2021. Riksdagen fastställer Riksbankens resultaträkning och balansräkning för 2021 enligt Riksbankens förslag. Riksdagen godkänner också riksbanksfullmäktiges förslag till disposition av Riksbankens resultat 2021. Förslaget innebär bl.a. att Riksbanken levererar in 3,9 miljarder kronor till statskassan. Riksdagen lägger Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Riksbankens årsredovisning 2021 till handlingarna.

Sammanfattning av Riksbankens årsredovisning 2021

Förvaltningsberättelsen i punktform

Penningpolitiken och inflationen

- Riksbankens direktion höll fem penningpolitiska möten under 2021 där den beslutade om reporäntan och andra penningpolitiska åtgärder. I anslutning till mötena publicerades en penningpolitisk rapport.
- Penningpolitiken under året inriktades på att stödja återhämtningen i ekonomin efter den kraftiga nedgången i början av coronapandemin och på att få inflationen varaktigt nära inflationsmålet på 2 procent. Reporäntan hölls oförändrad på 0 procent.
- Det omfattande program för köp av svenska tillgångar som Riksbanken inledda i början av pandemin, och som utökades i slutet av 2020, fortsatte under 2021. Sammantaget köpte banken tillgångar för ytterligare 340 miljarder kronor, vilket innebar att bankens totala innehav av svenska värdepapper uppgick till drygt 980 miljarder kronor i slutet av 2021. Nästan 70 procent av köpen gällde köp av s.k. säkerställda obligationer (bostadsobligationer).
- Även de utökade utlåningsmöjligheter som Riksbanken införde i början av pandemin för att garantera kredit- och likviditetsförsörjningen fortsatte under 2021. Åtgärderna avvecklades under andra halvåret 2021 i takt med att den ekonomiska aktiviteten ökade och efterfrågan på åtgärderna minskade eller upphörde.
- Inflationstakten i den svenska ekonomin, som föll kraftigt i början av pandemin, steg mot slutet av 2021 till i genomsnitt 2,4 procent under året

mätt enligt KPIF. Uppgången berodde framför allt på kraftigt stigande energipriser. Rensat för energipriser (KPIF exklusive energi) steg priserna med i genomsnitt 1,4 procent under 2021, ungefär samma nivå som under 2019 och 2020.

- Den svenska ekonomin återhämtade sig starkt under 2021. BNP ökade med omkring 5 procent och aktiviteten i ekonomin steg mot en normal nivå mot slutet av året. Arbetslösheten låg dock kvar på en högre nivå än före pandemin trots den stigande efterfrågan.
- Det penningpolitiska utvecklingsarbetet under året inriktades på analyser av pandemins ekonomiska konsekvenser, penningpolitikens effekter, framför allt effekterna av de omfattande tillgångsköpen, och på analyser av hållbarhet i ett penningpolitiskt perspektiv.

Stabilt finansiellt system

- Banken publicerade två finansiella stabilitetsrapporter under året. I rapporterna konstaterades bl.a. att det finansiella systemet fungerat väl under året. Kreditförsörjningen har upprätthållits och banksektorns lönsamhet har varit god. I takt med den ekonomiska återhämtningen minskade behovet av pandemirelaterade åtgärder.
- Riskerna för den finansiella stabiliteten bedömdes dock fortfarande vara förhöjda. Osäkerheten om hur pandemin skulle utvecklas var stor och olika utbudsbegränsningar påverkade den ekonomiska aktiviteten. Osäkerheten om den framtida ränteutvecklingen och räntornas eventuella effekter på tillgångspriserna bedömdes kunna öka turbulensen på de finansiella marknaderna.
- Skuldsättningen bland hushåll och fastighetsföretag fortsatte att öka under året och de underliggande strukturella riskerna i banksystemet i form av t.ex. bankernas likartade exponeringar fanns fortfarande kvar. Hushållens motståndskraft mot stigande räntor bedömdes som god även om sårbarheten hade ökat.
- Banken arbetade under året med att främja en ökad motståndskraft mot cyberrisker i det finansiella systemet, bl.a. genom satsningar på ramverket Tiber-SE som gör det möjligt att på ett standardiserat sätt testa motståndskraften mot cyberrisker hos kritiska aktörer i det finansiella systemet.

Övrig verksamhet

- Användningen av kontanter minskade ytterligare under 2021, bl.a. till följd av restriktionerna för att förhindra spridningen av covid-19. I stället fortsatte användningen av digitala betalningssätt att öka.
- Den första etappen av den s.k. e-kronapiloten slutfördes i början av 2021 samtidigt som den andra etappen påbörjades. I den andra etappen ska bl.a. betaltjänstleverantörer anslutas till e-krona nätverkets testmiljö, stöd för betalningar med e-kronor i betalterminal ska testas och möjligheter till s.k. offlinebetalningar utvecklas.

- Riksbankens verksamhet gav ett redovisat resultat på –36 miljoner kronor under 2021, vilket var drygt 4,2 miljarder kronor bättre än året innan. Förbättringen förklaras bl.a. av lägre nedskrivningar av valutainnehavet 2021 jämfört med 2020.
- Omslutningen av Riksbankens balansräkning ökade med 270,3 miljarder kronor till 1 564 miljarder kronor främst till följd av bankens fortsatta köp av svenska värdepapper för att stimulera den ekonomiska aktiviteten och få upp inflationen.
- Värdet av guld- och valutareserven ökade med 23,5 miljarder kronor till 461 miljarder kronor på grund av den svagare kronan jämfört med 2020.
- Riksbankens skuld till Riksgäldskontoret för upplåning av utländska valuta till valutareserven minskade med 47,4 miljarder kronor till följd av bankens beslut i januari 2021 att till slutet av 2023 ersätta den upplånade delen av valutareserven med egenfinansiering genom inlåning i banker.

Riksbankens direktion under 2021

Riksbankens direktion bestod under 2021 av Stefan Ingves (riksbankschef), Cecilia Skingsley (förste vice riksbankschef) samt vice riksbankscheferna Anna Breman, Martin Flodén, Per Jansson och Henry Ohlsson.

Riksbankens resultaträkning

Riksbankens verksamhet gav ett redovisat resultat före bokslutsdispositioner på –36 miljoner kronor under 2021, vilket är drygt 4,2 miljarder kronor högre än resultatet för 2020 (se tabell 1). Det redovisade resultatet visar det realiserade resultatet av ränte- och valutautvecklingen, bankens handel med värdepapper samt kostnaderna för personal, administration och avskrivningar.

Tabell 1 Riksbankens resultaträkning

Miljoner kronor

	2021	2020	2019	2018	2017
Ränteintäkter	4 557	6 478	11 369	8 147	6 015
Räntekostnader	–1 645	–2 840	–4 455	–4 622	–3 091
Priseffekt	–3 458	11 295	4 006	–366	–16
Valutakurseffekt	1 293	–13 337	15 516	826	337
Guldvärdeeffekt	–	–	–	–	–
Finansiell riskavsättning	–	–5 000	–	–	–
Övriga kostnader/intäkter	–783	–869	–785	–463	681
Årets resultat	–36	–4 273	25 651	3 522	3 926

Anm: Effektposterna i tabellen visar summan av realiserade kursförluster och kursvinster och orealiserade kursförluster.

Källa: Riksbanken.

Riksbankens resultat påverkas i stor utsträckning av hur kronan och de svenska och internationella räntorna utvecklas. Under 2021 steg marknadsräntorna något vilket till en del försämrade resultatet eftersom värdet på Riksbankens värdepappersinnehav sjönk. Kronan försvagades under året vilket ökade

värdet på Riksbankens innehav av utländska tillgångar och resultatet räknat i kronor.

Förbättringen av resultatet jämfört med 2020 förklaras bl.a. av att Riksbankens valutainnehav 2020 skrevs ned relativt mycket på grund av att kronan stärktes kraftigt (de orealiserade valutakursförlusterna översteg de orealiserade valutakursvinster). Eftersom kronan försvagades under 2021 behövdes ingen nedskrivning av valutainnehavet.

Under 2020 gjorde Riksbanken dessutom en riskavsättning på 5 miljarder kronor på grund av ökade finansiella risker i balansräkningen till följd av bl.a. bankens omfattande köp av svenska värdepapper. Enligt Riksbanken bör bufferten för finansiella risker (avsatta medel plus orealiserade vinster på värderegleringskonton och eget kapital) på sikt öka med 15–40 miljarder kronor för att öka motståndskraften mot eventuella förluster. Eftersom bankens resultat, både det redovisade resultatet och det utdelningsgrundande resultatet, var negativt under 2021 beslutade direktionen att inte göra någon ytterligare riskavsättning för 2021.

Riksbankens balansräkning

Sedan finanskrisen 2008 har Riksbankens balansräkning, i likhet med de flesta andra centralbankers balansräkningar, mångdubblats. I Riksbankens fall beror ökningen på att banken lånat utländsk valuta via Riksgäldskontoret för att förstärka valutareserven (som Riksbanken sedan förra året valt att successivt egenfinansiera, se vidare nedan under rubriken Upplåning till valutareserven) och på att banken sedan 2015 köpt svenska värdepapper i stor omfattning för att göra penningpolitiken mer expansiv och pressa upp inflationen mot inflationsmålet.

Av tabell 2 framgår att omslutningen ökade från 1 294 miljarder kronor i slutet av 2020 till 1 564 miljarder kronor i slutet av 2021 till följd av att banken fortsatte att köpa stora mängder svenska värdepapper under 2021 för att stödja den ekonomiska återhämtningen efter pandemin.

Tillgångarna i balansräkningen

Valutareserven

En stor del av tillgångarna utgörs av guld- och valutareserven. Syftet med valutareserven är att Riksbanken snabbt ska kunna ge tillfälliga likviditetsstöd i utländsk valuta till svenska banker, att Sverige ska kunna fullgöra sina åtaganden gentemot Internationella valutafonden (IMF) och att Riksbanken ska kunna intervensera på valutamarknaden. För att banken med kort varsel ska kunna ge t.ex. likviditetsstöd är reserven placerad i tillgångar som snabbt kan omvandlas till likvida medel och i valutor som kan bli aktuella vid ett eventuellt stöd.

Av tabell 2 framgår att guld- och valutareserven uppgick till sammanlagt 460 miljarder kronor i slutet av 2021. Det är en ökning med 24 miljarder kronor jämfört med 2020, vilket framför allt beror på att kronan försvagades

under året och att värdet på valutainnehavet och guld därmed steg i svenska kronor räknat.

Värdet av guld i reserven uppgick i slutet av 2021 till 66,7 miljarder kronor och värdet av utländska banktillgodohavanden och värdepapper uppgick till 393 miljarder kronor. Drygt 84 procent av valutatillgångarna var placerade i dollar och euro och då framför allt i amerikanska och tyska statsobligationer. Under 2020 sålde Riksbanken tillgångar i valutareserven motsvarande 10 miljarder amerikanska dollar för att öka sin beredskap att kunna erbjuda lån i amerikanska dollar till svenska banker. Medlen var till största delen placerade på ett konto i den amerikanska centralbanken Federal Reserve. Under 2021 fortsatte Riksbanken att hålla medlen lätt tillgängliga av beredskapsskäl.

Tabell 2 Riksbankens balansräkning

Miljoner kronor

	2021	2020
<i>Tillgångar</i>		
Guld	66 680	62 897
Valutareserv	392 994	373 084
Fordringar på IMF	102 794	43 102
Penningpolitisk utlåning	19 068	167 500
Värdepapper i svenska kronor	974 712	640 836
Övriga tillgångar	8 001	6 567
Summa tillgångar	1 564 249	1 293 986
<i>Skulder och eget kapital</i>		
Utelöpande sedlar och mynt	61 462	62 853
Penningpolitisk inlåning	1 123 075	874 576
Upplåning valutareserv (via Riksgäldskontoret)	126 651	173 791
Skulder till centralbanker m.m.	8 363	1 648
Skulder till IMF	82 280	26 592
Övriga skulder	1 824	1 728
Avsättningar	5 435	5 449
Värderegleringskonton	88 707	74 061
Eget kapital	66 488	77 561
Årets resultat	-36	-4 273
Summa skulder och eget kapital	1 564 249	1 293 986

Källa: Riksbanken.

Penningpolitisk utlåning

Under posten penningpolitisk utlåning redovisas Riksbankens utlåning till bankerna under coronapandemin för att bl.a. säkerställa kreditförsörjningen i ekonomin. De pandemirelaterade åtgärderna avvecklades under 2021 och utlåningen uppgick i slutet av året till 19,1 miljarder kronor, vilket är en minskning med drygt 148 miljarder kronor jämfört med slutet av 2020.

För att hålla penningpolitiken expansiv, stödja den ekonomiska återhämtningen och pressa upp inflationen fortsatte Riksbanken att köpa

svenska värdepapper under 2021. Sammantaget köpte banken värdepapper för ytterligare 334 miljarder kronor (redovisas under posten Värdepapper i svenska kronor). Totalt uppgick innehavet av svenska värdepapper till 975 miljarder kronor i slutet av 2021, varav 426 miljarder kronor i nominella och reala statsobligationer, 415 miljarder kronor i säkerställda obligationer (bostadsobligationer), 107 miljarder kronor i kommunobligationer, 12,3 miljarder kronor i företagsobligationer och 20 miljarder kronor i statsskuldsväxlar.

Skulderna i balansräkningen

Utelöpande sedlar och mynt

Av skuldsidan i balansräkningen framgår att värdet av utelöpande sedlar och mynt uppgick till 61,5 miljarder kronor i december 2021. Det är 1,4 miljarder kronor lägre än föregående år och minskningen beror bl.a. på en lägre kontantanvändning i ekonomin till följd av restriktionerna för att förhindra spridning av covid-19.

Penningpolitisk inlåning

De största skuldposterna i balansräkningen är de penningpolitiska skulderna eller transaktionerna. De svarade för 72 procent av balansomslutningen i slutet av 2021 och består av inlåning från bankerna via riksbankscertifikat och en s.k. inlåningsfacilitet (inlåning i Riksbanken till reporäntan minus 0,1 procentenheter). Under de senaste två åren har Riksbanken kraftigt utökat sina köp av svenska värdepapper för att öka likviditeten i ekonomin. Det har skapat en överskottslikviditet i banksystemet som Riksbanken absorberar genom riksbankscertifikat och inlåningsfaciliteten.

Riksbankens penningpolitiska skuld till bankerna uppgick i slutet av 2021 till 1 123 miljarder kronor, vilket är ökning med drygt 248 miljarder kronor jämfört med slutet av 2020. Ökningen förklaras av att Riksbanken under året köpte svenska obligationer och certifikat för ytterligare 334 miljarder kronor och bankens beslut att egenfinansiera den upplånade delen av valutareserven (se vidare nedan under rubriken Upplåning till valutareserven). Eftersom reporäntan var noll under 2021 och ersättningen för inlåningen var reporäntan minus 0,10 procentenheter gav inlåningen från banksystemet ränteintäkter till Riksbanken på drygt 540 miljoner kronor (redovisas under resultaträkningen).

Upplåning till valutareserven

Under 2009 och 2013 lånade Riksbanken upp utländsk valuta via Riksgäldskontoret för att förstärka valutareserven. Värdet av lånen uppgick till 126,7 miljarder kronor i slutet av 2021, vilket är en minskning med drygt 47 miljarder kronor jämfört med 2020. Minskningen beror på att banken i början av 2021 beslutade att ersätta den upplånade delen av valutareserven med egenfinansiering via inlåningsfaciliteten och emitterade skuldcertifikat under perioden februari 2021 till december 2023. Under 2021 köpte Riksbanken utländsk valuta för motsvarande 5 miljarder kronor per månad samtidigt som

lånen från Riksgäldskontoret inte förnyades vid förfall. I början av 2022 beslutade banken att öka takten i köpen av utländsk valuta med målet att den upplånade delen av valutareserven ska vara ersatt med egenfinansiering senast i december 2022.

Eget kapital och värderegleringskonto

Riksbankens egna kapital utgörs av en grundfond (som enligt riksbankslagen ska uppgå till 1 miljard kronor) och reserver. Reserverna består av en reservfond (som enligt riksbankslagen ska uppgå till 500 miljoner kronor), en dispositionsfond och en resultatutjämningsfond. Som framgår av tabell 3 uppgick reserverna till sammanlagt 65,2 miljarder kronor i slutet av 2021, vilket är en minskning med drygt 11 miljarder kronor jämfört med 2020.

Tabell 3 Reserverna i det egna kapitalet

Miljoner kronor

	2021	2020
Reservfond	500	500
Dispositionsfond	40 345	53 682
Resultatutjämningsfond	24 643	22 379
Summa	65 488	76 561

Källa: Riksbanken.

Förändringar av reserverna mellan åren förklaras av hur Riksbankens resultat disponeras, i det här fallet disponeringen av resultatet för 2020. Under 2020 gav verksamheten en förlust på 4 273 miljoner kronor. Utifrån principerna för vinstdispositionen och fullmäktiges förslag beslutade riksdagen våren 2021 att 6 800 miljoner kronor skulle levereras in till statens budget, och att 13 337 miljoner kronor skulle tas från dispositionsfonden och att 2 264 miljoner kronor skulle föras till resultatutjämningsfonden.

Tabell 4 Värderegleringskontot i balansräkningen

Miljoner kronor

	2021	2020
Priseffekt	12 448	20 848
Valutakurseffekt	21 376	2 113
Guldvärdeeffekt	54 883	51 100
Summa	88 707	74 061

Källa: Riksbanken.

På värderegleringskontot redovisas orealiserade vinster och förluster, t.ex. skillnaden mellan anskaffningsvärde och marknadsvärde för ett värdepapper eller valutainnehav. Vid slutet av 2020 uppgick värdet på kontot till 88,7 miljarder kronor, en ökning med drygt 14,6 miljarder kronor jämfört med 2020.

Som framgår av tabell 4 kan förändringar på kontot delas upp i priseffekt (orealiserade kursförändringar på värdepapper), valutaeffekt och guldvärdeeffekt. Ökningen under 2021 berodde på orealiserade vinster på

valuta- och guldinnehavet, medan innehavet av svenska och utländska värdepapper gav en orealiserad kursförlust.

Det egna kapitalet inklusive värderingskonto och årets vinst uppgick i slutet av 2021 till drygt 155 miljarder kronor, en ökning med knappt 8 miljarder kronor jämfört med 2020.

IMF i balansräkningen

Av balansräkningen framgår också Sveriges fordringar respektive skulder till Internationella valutafonden (IMF). Fordringarna på IMF utgörs framför allt av Sveriges innehav av särskilda dragningsrätter (SDR). Under posten skulder till IMF redovisas Riksbankens skuld motsvarande de SDR som Sverige tilldelats av IMF. Värdet på Riksbankens fordringar på IMF var 102,8 miljarder kronor i slutet av 2021 medan värdet på bankens skulder till IMF uppgick till 82,3 miljarder kronor. Det är 59,7 respektive 55,7 miljarder kronor högre än 2020. Ökningen beror på att Sveriges tilldelning av SDR ökade kraftigt under 2021 i samband med att IMF genomförde en generell höjning av SDR till medlemsländerna (se vidare under rubriken Ansvarsförbindelser och avtal utanför balansräkningen om de åtaganden som Riksbanken har gentemot IMF och som redovisas utanför balansräkningen).

Ansvarsförbindelser och avtal utanför balansräkningen

Riksbanken har olika åtaganden, ansvarsförbindelser och avtal om in- och utlåning som inte räknas in i balansräkningen. Dessa redovisas i stället i en not i anslutning till balansräkningen (se vidare not 41 i årsredovisningen).

Utlånings- och växlingsåtaganden gentemot IMF

De största åtagandena utanför balansräkningen är bankens åtaganden gentemot IMF. De åtaganden gentemot IMF som inte redovisas i balansräkningen redovisas i tabell 5. Som framgår av tabellen uppgick de till 310,4 miljarder kronor under 2021, en ökning med 95,3 miljarder kronor jämfört med 2020.

Ökningen beror på att Sverige fick en ny tilldelning av 4,2 miljarder SDR (motsvarande ca 54 miljarder kronor) under 2021 i samband med IMF:s generella höjning av SDR-tilldelningen till medlemsländerna.

Tabell 5 Återstående utlånings- och växlingsåtaganden gentemot IMF

Miljoner kronor

	2021	2020
SDR	162 078	52 475
Insatskapital (kvot)	41 585	40 360
NAB	56 481	25 532
Bilateralt kreditavtal	40 387	87 499
PRGT-avtal	9 843	9 187
Totalt återstående åtagande	310 374	215 053

Källa: Riksbanken.

Åtagandet när det gäller SDR uppgick till 162,1 miljarder kronor i slutet av 2021, en ökning med 109,6 miljarder kronor jämfört med 2020, och förklaras av att Riksbanken enligt IMF:s stadgar är skyldig att vid begäran köpa SDR motsvarande tre gånger Riksbankens sammanlagda nettotilldelning av SDR. I åtagandet ingår också att Riksbanken tillsammans med ett tiotal andra länder är likviditetsgarant (s.k. market maker) i SDR. Innebörden av det är att Riksbanken gentemot IMF har åtagit sig att köpa alternativt sälja SDR mot betalning i amerikanska dollar eller euro inom ett spann på 50–150 procent av Riksbankens sammanlagda nettotilldelning av SDR.

Åtagandet Insatskapital i tabellen förklaras av att Riksbanken enligt IMF-stadgarna har en skyldighet att vid begäran växla saldot på IMF:s kronkonto till utländsk valuta. Saldot på IMF:s kronkonto uppgick till 41,6 miljarder kronor i slutet av 2021.

Åtagandena gentemot IMF:s nya lånearrangemang (New Arrangement to Borrow, NAB) innebär att Riksbanken är skyldig att låna ut högst 4,5 miljarder SDR till IMF, vilket i slutet av 2021 motsvarade ca 57,2 miljarder kronor. Det är en ökning med ca 30,5 miljarder kronor jämfört med 2020 och förklaras av att Sveriges åtagande i NAB efter godkännande av riksdagen fördubblades under 2021. Riksbankens utlåning via NAB uppgick i slutet av 2021 till ca 0,7 miljarder kronor. Det återstående åtagandet uppgick därmed till 56,5 miljarder kronor.

Kreditavtal avser bilaterala låneavtal med IMF. Under 2017 slöt Riksbanken efter riksdagens godkännande ett bilateralt kreditavtal med IMF om en kredit på 7,4 miljarder SDR (motsvarande ca 87,5 miljarder kronor) för att stärka IMF:s utlåningsresurser. I början av 2021 slöt Riksbanken, även det efter riksdagens godkännande, ett nytt bilateralt avtal med IMF i anslutning till att Sveriges åtagande i NAB fördubblades. Det nya avtalet ger IMF en bilateral kredit på ca 3,2 miljarder SDR (motsvarande ca 40,4 miljarder kronor). För att IMF ska få utnyttja kreditavtalet krävs att IMF:s kvarvarande medel för utlåning understiger 100 miljarder SDR och att de långivare som tillsammans håller 85 procent av de utlovade låneresurserna godkänner att avtalen aktiveras.

PRGT-avtal avser de avtal om krediter till IMF på sammanlagt högst 1 miljard SDR (motsvarande ca 12,7 miljarder kronor) som Riksbanken efter riksdagens godkännande tecknat med IMF för vidareutlåning till s.k. låginkomstländer via IMF:s fond Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT). Riksbankens PRGT-utlåning uppgick vid årsskiftet till 2,8 miljarder kronor och det återstående åtagandet uppgick därmed till 9,8 miljarder kronor.

Sammanfattning av Riksbanksfullmäktiges förslag till vinstdisposition 2021 och fullmäktiges verksamhet

Verksamheten 2021 i punktform

- Fullmäktige sammanträdde vid tio tillfällen under 2021. Vid samtliga tillfällen utom två hölls sammanträdena i hybridform, dvs. med endast ett fåtal ledamöter fysiskt på plats medan övriga deltog digitalt. Ordförande och vice ordförande följde riksbanksdirektionens arbete genom att delta vid direktionens sammanträden och en del andra informella möten.
- Vid sammanträdena fick fullmäktige information från direktionen och Riksbankens krisledningsgrupp om hur arbetet anpassats för att begränsa spridningen av covid-19, vilka åtgärder direktionen vidtagit för att mildra pandemins effekter på ekonomin samt om läget för kontanthantering.
- Fullmäktige fick också löpande information om Riksbankens arbete med att bemöta Riksbanksutredningens förslag till ny riksbankslag och om förberedelserna för att kunna hantera konsekvenserna om lagen beslutades enligt förslaget.
- Vid sitt sammanträde i mitten av augusti beslutade fullmäktige att förlänga Per Janssons mandat som vice riksbankschef med ytterligare sex år fr.o.m. den 1 januari 2022.
- Fullmäktige beslutade under året om direktionsledamöternas anställningsvillkor och tog ställning till deras sidouppdrag.
- Vid sitt möte i december beslutade fullmäktige om en justering av Riksbankens arbetsordning vad gällde organiseringen av it-verksamheten.
- Fullmäktige granskade direktionens arbete genom sin revisionsfunktion. KPMG har haft revisionsuppdraget sedan 2019 och fullmäktige förlängde avtalet med ytterligare två år under 2021. Under året rapporterade KPMG om sin granskning av direktionens tjänsteutövande och efterlevnaden av arbetsordningen och sin granskning av Riksbankens krishantering under pandemin 2020.
- Fullmäktige beslutade om två granskningar utöver revisionsplanen – en utvärdering av effekterna av organisationsförändringar inom områdena compliance (regelefterlevnad) och informationssäkerhet och en utredning om eventuella jäv i samband med direktionens beslut att köpa företagsobligationer. Resultatet av granskningarna redovisades för fullmäktige vid mötena i maj respektive december.
- Direktionen deltog vanligtvis i fullmäktiges sammanträde och informerade då bl.a. om arbetet med revideringar av Riksbankens etiska regler, Riksbankens anslutning till eurosysteemets betalningsplattform Target Instant Payment Settlement (TIPS) och arbetet med RIX-INST (omedelbara betalningar genom TIPS) och CCY-INST (gräns- och valutaöverskridande betalningar genom TIPS). Vidare informerades fullmäktige om e-krona projektet, direktionens beslut om finansiella riskavsättningar och etablerandet av ett innovationscentrum i Stockholm i

samarbete med Banken för internationell betalningsutjämning (Bank for International Settlements, BIS) och några andra nordiska centralbanker.

Fullmäktige under 2021

Fullmäktige bestod under året av följande ledamöter: Susanne Eberstein (ordförande), Michael Lundholm (vice ordförande), Hans Hoff, Hans Birger Ekström, Bo Broman, Marie Granlund, Peter Helander, Ali Esbati, Chris Heister, Mikael Eskilandersson och Caroline Helmersson Olsson. Suppleanter under året var Agneta Gille, Jonas Jacobsson Gjörtler, Thomas Strand, Sofia Fölster (t.o.m. 23 februari), Malin Lösjögård (fr.o.m. 19 mars), Josef Fransson, Mathias Tegnér, Roger Tiefensee, ClasGöran Carlsson, Maria Plass, Sammy Almedal och Agneta Börjesson.

Förslag till vinstdisposition för 2021

Fullmäktige föreslår att 3,9 miljarder kronor levereras in till statens budget. Förslaget bygger på 1988 års vinstutdelningsprincip med de kompletteringar av principen som genomförts sedan dess. Principen innebär i korthet att 80 procent av de fem senaste årens genomsnittliga resultat, exklusive valutakurs- och guldvärdeseffekter, men inklusive de priset effekter som redovisas på balansräkningens värde regleringskonto, ska levereras in till statskassan. Valutakurs- och guldvärdeseffekterna samt i normalfallet 10 procent av det justerade genomsnittliga resultatet ska föras till eller från dispositionsfonden. Det belopp som återstår efter detta förs till eller från resultatutjämningsfonden.

Tabell 6 Beräkning av Riksbankens vinstdisposition 2021

Miljoner kronor

Beräkning av inleveransbeloppet

Årets resultat 2021	-36
Avgår valutakursvinst bokförd i balansräkningen	-1 293
Tillkommer prislöslust bokförd i balansräkningen	-8 400
Justerat resultat 2021	-9 729
Genomsnittligt justerat resultat för de senaste fem åren	4 834
80 % av det genomsnittliga justerade resultatet	3 868
Avrundning till hundratal miljoner kronor	32
Inleverans till staten 2021	3 900

Beräkning av avsättning till Riksbankens dispositionsfond

Valutakursvinst	1 293
Summa avsättning till dispositionsfond	1 293

Beräkning av ianspråktagande ur Riksbankens resultatutjämningsfond

20 % av det genomsnittliga justerade resultatet	966
Prislöslust bokförd i balansräkningen	8 400
Avrundning inleverans	-32
Justerat resultat minskat med genomsnittligt resultat	-14 563
Summa ianspråktagande ur resultatutjämningsfond	-5 229

Källa: Riksbanken.

I tabell 6 framgår beräkningen av Riksbankens inleverans till staten samt avsättning till dispositionsfonden respektive ianspråktagande av resultatutjämningsfonden.

Sammanfattning av Riksrevisionens redogörelse om årsredovisningen för 2021

Riksrevisionen lämnade den 9 mars 2022 en redogörelse om revisionsberättelsen över Sveriges riksbanks årsredovisning 2021 till riksdagen (redog. 2021/22:RR2). Enligt Riksrevisionen har Riksbanken i alla väsentliga avseenden upprättat årsredovisningen enligt riksbankslagen (1988:1385) och i enlighet med de regler för bokföring och årsredovisning som fastställts av Riksbankens direktion. Riksbanken bedöms också ha gett en rättvisande bild av bankens ekonomiska resultat, finansiering och finansiella ställning per den 31 december 2021. Dessutom bedöms Riksbanken ha lämnat en förvaltningsberättelse och information i övrigt som är förenlig med och stöder en rättvisande bild i årsredovisningen som helhet. Riksrevisionen tillstyrker därför att riksdagen fastställer balans- och resultaträkningen för 2021.

Riksrevisionen uttalar sig även om fullmäktiges och direktionens förvaltning av Riksbanken under 2021. Utifrån genomförda revisionsåtgärder tillstyrker Riksrevisionen att riksdagen beviljar ansvarsfrihet för fullmäktige för dess verksamhet och för direktionen för förvaltningen av Riksbanken under 2021.

Det är Riksbankens direktion som i enlighet med kraven i riksbankslagen har ansvar för att lämna ett uttalande om den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten. Enligt Riksrevisionen har det i revisionen inte framkommit något som skulle tyda på att ledningen i sin bedömning av intern styrning och kontroll inte har följt riksbankslagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har granskat Riksbankens årsredovisning 2021 och förvaltningen av Riksbanken under samma år. Utskottet har inte funnit något som kräver någon åtgärd eller något särskilt uttalande från riksdagens sida. Utskottet tillstyrker därför, i likhet med Riksrevisionen i dess redogörelse om revisionsberättelsen, att riksbanksfullmäktige beviljas ansvarsfrihet för sin verksamhet och att direktionen beviljas ansvarsfrihet för förvaltningen av Riksbanken under 2021.

Utskottet tillstyrker också, även det i likhet med Riksrevisionen, att Riksbankens resultaträkning och balansräkning för 2021 fastställs enligt Riksbankens förslag. Resultaträkningen och balansräkningen redovisas i bilaga 2. Utskottet konstaterar att bankens åtgärder för att mildra coronapandemins effekter på den svenska ekonomin dominerade Riksbankens verksamhet även under 2021. Banken köpte svenska värdepapper för

ytterligare 334 miljarder kronor, främst s.k. säkerställda obligationer (bostadsobligationer), för att hålla penningpolitiken expansiv och pressa upp inflationen mot inflationsmålet 2 procent. De åtgärder som Riksbanken vidtog i början av pandemin för att säkerställa likviditets- och kreditförsörjningen i ekonomin avvecklades mot slutet av 2021 i takt med att den ekonomiska aktiviteten ökade och bankernas och företagens efterfrågan på åtgärderna minskade eller upphörde. Denna särskilda utlåning uppgick till 19,1 miljarder kronor i slutet av 2021, vilket är minskning med drygt 148 miljarder kronor jämfört med slutet av 2020. Sammantaget ökade omslutningen av balansräkningen med drygt 270 miljarder kronor, till 1 564 miljarder kronor i slutet av 2021. Riksbanken redovisade en förlust på 36 miljarder kronor under 2021, vilket bl.a. berodde på minskat värde på värdepappersinnehavet till följd av stigande internationella räntor.

Riksbanksfullmäktige föreslår i sin framställning att Riksbanken ska leverera in 3,9 miljarder kronor av årets resultat till statskassan. Förslaget följer de principer för vinstutdelning som fullmäktige beslutade om 1988, inklusive de justeringar av principen som gjorts sedan dess. Principen innebär att 80 procent av de senaste fem årens genomsnittliga resultat, exklusive valutakurs- och guldvärdeseffekter men inklusive de prisseffekter som redovisas på balansräkningens värderegleringskonto, ska levereras in till statskassan. Av framställningen framgår att Riksrevisionen även har granskat fullmäktiges vinstdispositionsförslag i samband med granskningen av Riksbankens årsredovisning. Riksrevisionen har inte noterat några avvikelser från vinstdelningsprincipen. Utskottet tillstyrker därför riksbanksfullmäktiges förslag till vinstdisposition av 2021 års resultat.

Valutaunion mellan Danmark, Norge och Sverige

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en nordisk valutaunion.

Motionen

I motion 2021/22:4110 av Rasmus Ling m.fl. (MP) anser motionärerna att Sverige borde fördjupa det nordiska samarbetet genom att inleda diskussioner med Danmark och Norge om en gemensam valutaunion (yrkande 3). Fördelarna med en valutaunion skulle vara flera. Handeln mellan länderna skulle underlättas, valutariskerna för företagen skulle minska och länderna skulle knytas närmare varandra. Finland är i dag med i euron. Utsikterna för att Finland från början skulle delta i en nordisk union är därför små. Samtal bör dock inledas med Danmark och Norge.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat liknande förslag om en nordisk valutaunion, senast i betänkande 2017/18:FiU23. Utskottet har tidigare avstyrkt förslagen med ungefär följande motivering: Utskottet anser att det är viktigt att fortsätta att utveckla såväl det ekonomiska och politiska som det kulturella samarbetet med våra nordiska grannländer. Ekonomiskt sett är de nordiska länderna väldigt viktiga samarbetspartners, inte minst inom handelsområdet. Rent hypotetiskt kan utskottet hålla med om att Norden skulle vara ett intressant område att studera om Sverige skulle gå med i en valutaunion eller ett valutaområde: närheten och integrationen mellan länderna är stor, den institutionella uppbyggnaden av samhällena är ungefär densamma och värderingarna är likartade. Det finns dock väsentliga skillnader mellan länderna, som t.ex. näringslivsstrukturen. Enligt utskottets mening är det dock inte aktuellt att byta eller ens förbereda ett byte av Sveriges rörliga växelkursarrangemang mot något annat arrangemang.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om en nordisk valutaunion har utskottet inget nytt att tillägga utan avstyrker motionsförslaget med den motivering som står under rubriken Tidigare riksdagsbehandling ovan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Framställning 2021/22:RB1

Framställning 2021/22:RB1 Årsredovisning för Sveriges riksbank 2021:

Riksdagen fastställer Riksbankens resultaträkning och balansräkning för räkenskapsåret 2021 enligt förslaget i årsredovisningen.

Framställning 2021/22:RB2

Framställning 2021/22:RB2 Riksbanksfullmäktiges förslag till vinstdisposition 2021 med mera:

Riksdagen fastställer att Riksbankens resultat för 2021 på –36 miljoner kronor ska disponeras så att 3 900 miljoner kronor levereras in till statskassan, 1 293 miljoner kronor avsätts till Riksbankens dispositionsfond och 5 229 miljoner kronor tas i anspråk ur Riksbankens resultatutjämningsfond samt att inleveransen görs senast en vecka efter riksdagens beslut, lämpligen i samband med att Riksbanken genomför den veckovisa öppna marknadsoperationen.

Redogörelse 2021/22:RR2

Redogörelse 2021/22:RR2 Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Sveriges riksbanks årsredovisning 2021.

Motion från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:4110 av Rasmus Ling m.fl. (MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inleda samtal med Danmark och Norge om en gemensam valutaunion och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Riksbankens balansräkning och resultaträkning för 2021

Balansräkning

Miljoner kronor

Tillgångar	2021-12-31	2020-12-31
Guld	66 680	62 897
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige		
Fordringar på IMF	102 794	43 102
Banktillgodohavanden, lån och värdepapper	392 994	373 084
	495 788	416 186
Utlåning i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige relaterad till penningpolitiska transaktioner		
Strukturella transaktioner	19 000	167 500
Utlåningsfacilitet	68	–
	19 068	167 500
Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige	974 712	640 836
Övriga tillgångar		
Materiella och immateriella anläggningstillgångar	576	596
Finansiella tillgångar	554	552
Derivatinstrument	–	–
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	6 725	5 271
Övriga tillgångar	146	148
	8 001	6 567
Summa tillgångar	1 564 249	1 293 986

Skulder och eget kapital	2021-12-31	2020-12-31
Utelöpande sedlar och mynt		
Sedlar	58 315	59 717
Mynt	3 147	3 136
	61 462	62 853
Skulder i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige relaterade till penningpolitiska transaktioner		
Inlåningsfacilitet	588 068	494 574
Finjusterande transaktioner	–	–
	588 068	494 574
Övriga skulder i svenska kronor till kreditinstitut i Sverige	108	194
Emitterade skuldcertifikat	535 007	380 002
Skulder i svenska kronor till övriga hemmahörande i Sverige	806	349
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige	8 363	1 648
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige	126 651	173 791
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige	–	–
Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF	82 280	26 592
Övriga skulder		
Derivatinstrument	–	–
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	845	1 138
Övriga skulder	65	47
	910	1 185
Avsättningar	5 435	5 449
Värderegleringskonton	88 707	74 061

Tabellen fortsätter på nästa sida.

Skulder och eget kapital	2021-12-31	2020-12-31
Eget kapital		
Grundfond	1 000	1 000
Reserver	<u>65 488</u>	<u>76 561</u>
	66 488	77 561
Årets resultat	<u>-36</u>	<u>-4 273</u>
Summa skulder och eget kapital	<u>1 564 249</u>	<u>1 293 986</u>

Resultaträkning

Miljoner kronor

	2021	2020
Ränteintäkter	4 557	6 478
Räntekostnader	-1 645	-2 840
Nettoreultat av finansiella transaktioner, nedskrivningar och riskavsättningar	-2 165	-7 042
Avgifts- och provisionsintäkter	129	104
Avgifts- och provisionskostnader	-23	-19
Erhållna utdelningar	110	-
Övriga intäkter	59	48
Summa nettointäkter	1 022	-3 271
Personalkostnader	-546	-497
Administrationskostnader	-441	-431
Avskrivningar av materiella och immateriella an- läggningstillgångar	-65	-71
Sedel- och myntkostnader	-6	-3
Summa kostnader	-1 058	-1 002
Årets resultat	-36	-4 273